



DJES

DANISH JOURNAL OF EDUCATION STUDIES

VURDERE(N)DE ELEVKROPPE

Centrale perspektiver fra en afhandling, der anvender mixed methods til at undersøge elevers egne perspektiver på sundhed, trivsel og krop i skolen

Katrine Vraa Justenborg
Center for Ungdomsforskning, Aalborg Universitet

PH.D. RESUMÉ

Oktober 2025

PUBLICERET ONLINE

Kolofon

Redaktion

Miriam Madsen (chefredaktør), Maria Louise Larsen Hedegaard, Kim Holflod, Karina Kiær, Bea Møller Schmidt, Julie Reng Andersen, Katrine Mygind Bach & Simon Langkjær

Nummer

Årgang 3, nr. 1/2025, publiceret forløbende

Artikeltype

Ph.d. Resumé

Adresse

Afdeling for Uddannelsesvidenskab

DPU, Aarhus Universitet

Tuborgvej 1642400 København NV:

djes@edu.au.dk

<https://tidsskrift.dk/tidsskriftforuddannelsesvidens/index>

ISSN: N/A

Visuel Identitet

Puk Dam Sørensen

This work is licensed under a Creative Commons

Attribution 4.0 International License



VURDERE(N)DE ELEVKROPPE¹

CENTRALE PERSPEKTIVER FRA EN AFHANDLING, DER ANVENDER
MIXED METHODS TIL AT UNDERSØGE ELEVERS EGNE PERSPEKTIVER
PÅ SUNDHED, TRIVSEL OG KROP I SKOLEN

KATRINE VRAA JUSTENBORG

CENTER FOR UNGDOMSFORSKNING, AALBORG UNIVERSITET

Abstract

I afhandlingen "Vurdere(n)de Elevkroppe – Et mixed methods-studie af kroppens inter-relationelle betydning for elevers sundhed og trivsel i folkeskolen" stiller jeg skarpt på elevernes egne perspektiver på, hvad der skaber sundhed og trivsel for dem i deres hverdag i folkeskolen. For at undersøge dette har jeg kombineret forskellige metoder, der på forskellig vis har belyst elevperspektivet hos elever på 5., 7. og 9. klassetrin i den danske folkeskole. I den forbindelse fremhæves kroppen som et centralt aspekt af elevernes trivsel, idet kroppen altid allerede er til stede i skolen og har en symbolsk værdi. Kroppens betydning bliver ellers ofte overset i den øvrige trivselsforskning og udgør derfor et af afhandlingens vigtigste bidrag. Afhandlingen består af en kappe og fire artikler, der alle er udgivet. Efter udgivelsen er yderligere én artikel blevet udgivet med afsæt i afhandlingens datamateriale. Denne artikels vigtigste pointer er også inkluderet i denne resumeartikel.

Keywords: Trivsel, sundhed, krop, skole, elev

Problemstilling

Det er næppe gået nogens næse forbi, at børn og unges sundhed og trivsel har været heftigt omdiskuteret de seneste 10-15 år. Diskussionerne har kredset om antal, årsager og tidlig opsporing, men børn og unge bliver sjældent selv involveret i disse diskussioner. Samtidig hersker der fortsat tvivl om, hvad særligt trivsel *er* og *bør være*, og ordet 'trivsel' bliver ofte anvendt synonymt med en række andre begreber og fænomener som for eksempel sundhed. Formålet med afhandlingen "Vurdere(n)de Elevkroppe" har derfor været at udfordre eksisterende forståelser og nuancere den eksisterende viden om elevers sundhed og trivsel ved netop at tage afsæt i elevernes egne perspektiver. Det har ledt til, at jeg har udforsket både kropslige og sociale aspekter af elevernes sundhed og trivsel. For at belyse disse aspekter har jeg identificeret fire centrale fokusområder, som hidtil har været underrepræsenteret i forskning på området, nemlig: a) elevernes egne perspektiver på sundhed og trivsel, b) kroppens betydning for elevers sundhed og trivsel, c) folkeskolens logikker og disses betydning for elevers kroppe, sundhed og trivsel og d) klassetrins og køns betydning for elevers kroppe, sundhed og trivsel.

Teoretisk afsæt

I mit arbejde med at undersøge elevers sundhed, trivsel og kroppe har jeg hentet inspiration fra flere teoretikere, der har beskæftiget sig med kroppens betydning for det sociale liv. Afhandlingen bygger primært på Pierre Bourdieus sociologi (jf. Bourdieu 1977; 1979; 1983; 1984; 1986; 1987; 1988; 1990; 1998; 1999; 2000; Bourdieu & Farage 1994; Bourdieu & Passeron 1977; Bourdieu & Wacquant 1992), men også andre teoretiske perspektiver har formet min forståelse af krop og kropslig tilblivelse. Bourdieus inter-relationelle logik samt nogle af hans centrale begreber – *felt*, *habitus/hexis*, *kapital* og *social klasse* – ligger som et baggrundstæppe for hele afhandlingen.

¹ PHD_KVJ.pdf

Derudover trækker jeg på Kristians Larsens (2021) begreb om *sundhedskapital*, Judith Butlers (1990; 1993) arbejde med *kropslig performativitet*, Beverly Skeggs (1997) forståelse af *recognisability* og *ejendele*, Sarah Pinks (2015) begreb om *emplacement*, og ikke mindst Michèle Lamont & Virág Molbárs (2002) begreb om *grænsedragninger*. Jeg har med andre ord orienteret mig eklektisk (jævnfør Køppe, 2008; Husted & Pors, 2021) i min teoriudvælgelse, for på den måde at styrke forskellige vidensområder. Samlet set har den eklektiske tilgang muliggjort, at jeg har opnået en dybere forståelse for, hvordan sociale og kontekstuelle forhold påvirker elevernes kroppe og kropslige tilblivelse i relation til deres sundhed og trivsel i skolen.

Metodisk afsæt og empiri

Afhandlingen er baseret på empirisk materiale fordelt over tre integrerede delstudier. Det første delstudie bestod af feltarbejde i seks klasser (2 x 5., 2 x 7., 2 x 9. klasse) på to folkeskoler med forskellig social sammensætning: én skole med en overrepræsentation af elever fra lavere sociale klasser og en anden med en overrepræsentation af elever fra middelklassen. Det andet delstudie bestod af en survey med 1309 besvarelser (51 % piger, 49 % drenge) fra 31 folkeskoler, ligeligt fordelt på 5., 7. og 9. klassetrin. Disse data blev analyseret ved hjælp af multipel korrespondanceanalyse (jævnfør Le Roux & Rouanet, 2010). Det tredje delstudie omfattede fire fokusgruppeinterviews med 14 elever fra 9. klasse, hvor analytiske temaer fra de første to delstudier strukturerede interviewguiden. Formålet med dette delstudie var at kvalificere foreløbige fund og hypoteser ud fra elevernes perspektiver. Alle delstudier havde således et eksplorativt sigte, men på grund af det overordnede studies sekventielle design (jævnfør Small, 2011), hvor foreløbige fund fra hvert delstudie har informeret de efterfølgende, er hypoteserne blevet tydeligere undervejs i studiet.

Afhandlingens vigtigste fund og resultater

Afhandlingen består af en sammenfattende kappe samt fire artikler (artikel 1-4), som alle er udgivet. Siden afhandlingens udgivelse er endnu en artikel blevet publiceret (artikel 5), og dens vigtigste pointer bliver også gengivet nedenfor.

Artikel 1: Approaching Responsibility: A Sensory Approach to Reflexivity on Researcher-Participant Relations²

Denne artikel er en metodisk artikel, hvor jeg sammen med min kollega, postdoc Ida Andrea Nilsson, undersøger etisk ansvar i relationen mellem forsker og deltager gennem en refleksiv tilgang. Til at gøre dette anvender vi en sensorisk og feministisk teoretisk tilgang til refleksivitet, hvilket muliggør en dybere forståelse af magtforhold og kontekstuelle faktorer i forskningssituationen. Artiklen tager analytisk afsæt i det sammensatte begreb *recognisable emplacement*, som giver mulighed for at udforske både de sociale kategorier som kroppen repræsenterer, og de sensoriske oplevelser, der opstår i feltarbejdet. Gennem analyser af interaktioner og forhandlinger mellem mig som dataindsamlende forsker og elever fra 7. og 9. klasse viser vi, hvordan refleksivitet kan styrke det forskningsetiske ansvar.

² Visning af: [Approaching responsibility](#).

Artikel 2: Bodies in motion: exploring transformations of students' embodied practices through middle school years³

Med afsæt i observationer og skitsetegninger fra mit feltarbejde i 5., 7. og 9. klasse på to forskellige folkeskoler undersøger jeg, sammen med professor Niels Ulrik Sørensen og professor Kristian Larsen, hvordan elevers kropslige praksisser og interaktioner forandrer sig, når eleverne går fra 5. For at analysere disse kropslige forandringer anvender vi en tredelt teoretisk ramme, der indfanger kroppens udvikling i relation til *hexis* (krop), *klasseværelset* (rum) og *klassetrinnet* (tid). Igennem denne ramme identificerer vi mønstre i elevernes kropslige praksisser og sociale involvering. Analysen viser, at kroppe i 5. klasse overvejende er i konstant bevægelse og er socialt orienteret. I 7. klasse bliver kroppe mere stillesiddende og individualiserede. I 9. klasse ses en mere kompleks dynamik, hvor individuelle stillesiddende praksisser kombineres med social bevægelse. Undersøgelsen identificerer også markante kønsforskelle i 7. og 9. klasse, hvor piger i højere grad end drenge tilegner sig og drager fordel af skolens implicite normer for stilhed og ro. Ved at fremhæve de institutionelle og sociale konteksters betydning for elevernes kropslige praksisser bidrager studiet med en nuanceret forståelse af samspillet mellem krop, tid og rum i skolen.

Artikel 3: Folkeskolens sociale rum af trivsel: Hvordan oplevelser af og med kroppen er med til at skabe forskelle i adgangen til trivsel blandt elever i 5., 7. og 9. klasse i den danske folkeskole⁴

I denne artikel analyserer jeg sammen med sociologistuderende Nicoline Sager, professor Kristian Larsen og lektor Jan Thorhauge Frederiksen elevernes perspektiver på trivsel ved hjælp af den eksplorative metode *multipl korrespondanceanalyse*. Til at gøre dette anvender vi spørgeskemadata fra 1309 elever ligeligt fordelt på 5., 7. og 9. klassetrin for at udvikle et elevdefineret trivselsbegreb. Vores analyse viser, at faktorer som udseende, sociale relationer i ens klasse samt ens brug af sociale medier er væsentlige for elevernes trivsel i skolen. Derudover afslører resultaterne kønsforskelle, idet pigerne i højere grad end drengene rapporterer om lavere trivsel og udtrykker større utilfredshed med deres kroppe.

Artikel 4: Elevers forhandlinger af normer for sundhed: En empirisk undersøgelse af, hvordan klassetilhørsforhold former normer for sundhed hos elever i 9. klasse⁵

Denne artikel belyser, hvordan elevers sociale klassetilhørsforhold påvirker deres forhandlinger om sundhed i skolen. Gennem et fokusgruppeinterview med fem unge fra 9. klasse viser analysen, hvordan elevernes opfattelse af sundhed formes i samspil med interviewemnet, og hvordan de sociale forskelle, de unge bringer med sig, skaber forskellige betingelser for at forhandle sundhed på både et individuelt niveau, men også mere generelt. Artiklen viser samtidig, at elevers sundhed ikke er determineret af deres sociale klasse, idet andre forhold også spiller ind i forhandlingerne. Artiklens formål er ikke at fastslå, hvad der er sundt eller usundt, men at vise, hvordan sundhedsnormer forhandles i relation til de dominerende normer, der eksisterer i skolen.

³ Visning af: [Approaching responsibility](#).

⁴ [Praktiske grunde\(2021-2d\)justenborg-sager-larsen-frederiksen](#)

⁵ [Normkritiske perspektiver - hvordan støtter vi børn og unge](#)

Artikel 5: Social klasses betydning for pigers trivsel i folkeskolen⁶

Der er uforløste potentialer i at udvide forståelsen af trivsel, når social klasse tages med i analysen. Derfor har min kollega, ph.d.-studerende Line Landis, og jeg undersøgt, hvordan social klasse påvirker pigers trivsel i folkeskolen. Vores analyse viser, at snævre og utydelige normer for smag begrænser elever i at udtrykke sig på måder, der virker 'passende', og derved kan føre til dårligere trivsel. Snævre og utydelige normer gør, at der eksisterer en større risiko for at falde udenfor normerne i et klasserum. Brede og tydelige normer er derimod forbundet med højere trivsel, fordi disse er nemmere at afkode og navigere i forhold til. På baggrund af analysen præsenteres en model, som kan anvendes i praksis til at identificere normer for trivsel i relation til social klasse.

Referencer

- Bourdieu, P.** (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, P.** (1979). *La Distinction*. Paris: Minuit.
- Bourdieu, P.** (1983). *The Field of Cultural Production*. New York: Columbia University Press.
- Bourdieu, P.** (1984). *Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge.
- Bourdieu, P.** (1986). The Forms of Capital. In J.G. Richardson (ed.). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241-258). Westport, CT: Greenwood.
- Bourdieu, P.** (1987). What makes a Social Class? On the Theoretical and Practical Existence of Groups. *Berkeley Journal of Sociology*, 32: 1-17.
- Bourdieu, P.** (1988). *Homo Academicus*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P.** (1990). *The Logic of Practice*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, P.** (1998). *Practical Reasons. On the Theory of Action*. Stanford: Stanford University Press.
- Bourdieu, P.** (1999). Understanding. In P. Bourdieu, G. Balazs, S. Beaud, F. Bonvin, E. Bourdieu, P. Bourgois, S. Broccolichi, P. Champange, R. Christin, J. Faguer, S. Garcia, R. Lenoir, F. Euvarard, M. Pialoux, L. Pinto, Podalydès, A. Sayad, C. Soulié & L.J.D. Wacquant (eds.). *The Weight of the World. Social Suffering in Contemporary Society* (pp. 607-626). Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P.** (2000). *Fieldwork in Culture*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Bourdieu, P. & Farage, S.** (1994). Rethinking the State: Genesis and Structure of the Bureaucratic Field. *Sociological Theory*, 12: 1-18.
- Bourdieu, P. & Passeron, J. C.** (1977). *Reproduction in Education, Society and Culture*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications Inc.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L.** (1992). *An Invitation to Reflexive Sociology*. Chicago: University of Chicago Press.
- Bulter, J.** (1990). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.
- Bulter, J.** (1993). *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of Sex*. New York: Routledge.
- Husted, E. & Pors, J.G.** (2021). *Eklektiske analysestrategier*. København: Nyt fra Samfundsvidenskabernes.

⁶ Social klasses betydning for pigers trivsel i folkeskolen • Dansk pædagogisk Tidsskrift

- Justenborg, K.V.** (2023): Elevers forhandlinger af normer for sundhed. En empirisk undersøgelse af hvordan klassetilhørsforhold former normer for sundhed hos elever i 9. Klasse. *Unge Pædagoger*, 2: 76-83.
- Justenborg, K. V.** (2023). *Vurdere(n)de Elevkroppe: Et mixed methods-studie af kroppes inter-relationelle betydning for elevers sundhed og trivsel i folkeskolen*. Aalborg Universitetsforlag. DOI: 10.54337/aau644672236
- Justenborg, K. V., & Gustavsen, L. L.** (2024). Social classes betydning for pigers trivsel i folkeskolen. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*, 4: 22-37.
- Justenborg, K. V., & Nilsson, I. A.** (2023). Approaching responsibility: A sensory approach to reflexivity on researcher-participant relations. *Kvinder, Køn & Forskning*, 34(2): 59-74. DOI: 10.7146/kkf.v34i1.132334
- Justenborg, K. V., Sager, N., Larsen, K., & Thorhauge Frederiksen, J.** (2021). Folkeskolens sociale rum af trivsel: Hvordan er oplevelser af og med kroppen med til at skabe forskelle i adgang til trivsel blandt elever i 5., 7. og 9. klasse i den danske folkeskole. *Praktiske Grunde: Nordisk tidsskrift for kultur- og samfundsvidenskab*, 15(2): 15-40.
- Justenborg, K. V., Sørensen, N. U., & Larsen, K.** (2024). Bodies in motion: exploring transformations of students' embodied practices through middle school years. *Journal of Youth Studies*, 1–21. DOI: 10.1080/13676261.2024.2419091
- Køppe, S.** (2008). En moderat eklekticisme. *Psyke og Logos*, 29(1): 15-36.
- Lamont, M., & Molnár, V.** (2002). The Study of Boundaries in the Social Sciences. *Annual Review of Sociology*, 28(1): 167–195. DOI: 10.1146/28.110601.141107
- Larsen K.** (2021). *Sundhedskapital: Investeringer i kroppen*. København: Samfundslitteratur.
- Le Roux, Brigitte and Rouanet, Henry** (2010). *Multiple Correspondance Analysis*. Sage London.
- Pink, S.** (2015). *Doing Sensory Ethnography*. London: SAGE Publications Ltd.
- Skeggs, B.** (1997). *Formations of class and gender: Becoming respectable*. London: SAGE publications Ltd.
- Small, M.L.** (2011). How to Conduct a Mixed Methods Study: Recent Trends in a Rapodly Growing Literature. *Annual Review of Sociology*, 37(1): 57-86.

Abstract

In the dissertation *Evaluating Bodies: A Mixed-Methods Study of Bodies and their Inter-relational Significance for Students' Health and Well-being in Danish State Schools* I focus on students' perspectives on what contributes to their health and well-being in their everyday school life. To explore this, I have combined different methods that shed light on students' perspectives, specifically from students in 5th, 7th, and 9th grade in the Danish primary and secondary school system. The physical body is highlighted as a central aspect of students' well-being, as it is always already present in the school and carries symbolic value. However, the role of the body is often overlooked in existing well-being research, making this a key contribution of the dissertation. The dissertation consists of a main part (*kappe*) and four articles. Since the dissertation's publication, an additional article has been published. Its key findings are also included in this summary-article.

